

University of
Sistan and Baluchestan

Iranian Educational
Psychology Association

Presenting the ideal model of academic performance based on psychological capital, personal adaptability and problem-solving skills in female students

Zeinab Soleimani Hooni ¹ | Alireza Manzari Tavakoli ^{2✉} | Hamdolah Manzari Tavakoli ³ | Najmeh Haji pour ⁴

1. PhD Candidate of Educational Psychology, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. E-mail: m.m.jaafari@gmail.com
2. Corresponding Author, Associate Professor, Department of Educational Sciences and Psychology, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. E-mail: a.manzari@iauk.ac.ir
3. Associate Professor, Department of Educational Sciences and Psychology, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. E-mail: hmanzari@iauk.ac.ir
4. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran. E-mail: sevdash35@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 5 November 2023

Received in revised form:

16 February 2024

Accepted: 6 October 2024

Published online:

27 November 2024

Keywords:

Individual compatibility,

Psychological capital,

Academic Performance,

Problem solving skill,

Students.

ABSTRACT

The aim of the current research was to design the ideal model of academic performance based on psychological capital, individual adaptation and problem solving skills in female students of Kerman city. The research method has been descriptive of the correlation type and in the form of structural equation modeling. The statistical population of this research included all female students of the second level of secondary school in Kerman city with a number of 3875 people and the sample size was estimated to be 384 people based on Cochran's formula. Due to the possibility of deletion and unusability of some questionnaires, the number of 400 students was determined. After removing incomplete questionnaires, 384 people were selected by two-stage cluster random sampling method. Psychological capital Luthans (2007), problem solving Hepner and Petersen (1982), Individual compatibility California Clark et al.'s (1953), and academic performance Dortaj (2013) questionnaires were used to collect information. Data analysis was done using descriptive and inferential statistics methods and with SPSS 20 and AMOS 24 software. The results showed that the model of academic performance based on psychological capital, individual adaptability and problem solving skills has a suitable fit in second year female students of secondary school in Kerman city. Also, the results showed that the relationship between psychological capital, personal adaptability and problem solving skills with academic performance is positive and meaningful. As a result, it is suggested that school counselors design and implement a treatment package for students with poor academic performance using the model presented in this research.

Cite this article: Soleimani Hooni, Z., Manzari Tavakoli, A., Manzari Tavakoli, H., & Haji Pour, N. (2024). Presenting the ideal model of academic performance based on psychological capital, personal adaptability and problem-solving skills in female students. *Journal of Educational Psychology Studies*, 21 (55), 1-25. DOI: [10.22111/JEPS.2024.47126.5587](https://doi.org/10.22111/JEPS.2024.47126.5587)

ارائه مدل مطلوب عملکرد تحصیلی بر اساس سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت

حل مسأله در دانش آموزان دختر

زینب سلیمانی^۱ | علیرضا منظری توکلی^۲ | حمداله منظری توکلی^۳ | نجمه حاجی پور^۴

۱. دانشجوی دکتری گروه علوم تربیتی و روان شناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. رایانامه: m.m.jaafari@gmail.com

۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه علوم تربیتی و روان شناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. رایانامه: a.manzari@iauk.ac.ir

۳. دانشیار گروه علوم تربیتی و روان شناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. رایانامه: hmanzari@iauk.ac.ir

۴. استادیار گروه علوم تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران. رایانامه: sevdash35@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف پژوهش حاضر ارائه مدل مطلوب عملکرد تحصیلی بر اساس سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله در دانش آموزان دختر شهر کرمان بود. روش تحقیق، توصیفی از نوع همبستگی و در قالب مدلسازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع دوم متوسطه شهر کرمان با تعداد ۳۸۷۵ نفر بوده و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد شد. با توجه به امکان حذف و غیر قابل استفاده بودن برخی از پرسشنامه‌ها، تعداد ۴۰۰ دانش آموز تعیین گردید. پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص، تعداد ۳۸۴ نفر به روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای دو مرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷)، حل مسئله هینر و پترسن (۱۹۸۲)، سازگاری فردی کالیفرنیا کلارک و همکاران (۱۹۵۳)، عملکرد تحصیلی درتاج (۱۳۹۲) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش های آمار توصیفی و استنباطی و با نرم افزارهای SPSS 20 و AMOS 24 انجام گردید. نتایج نشان داد که مدل عملکرد تحصیلی بر اساس سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله در دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر کرمان از برازش مناسب برخوردار است ($RMSEA < 0.08$). همچنین نتایج نشان دادند که رابطه سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله با عملکرد تحصیلی مثبت و معنادار است ($P < 0.05$ ، $0.52 < \beta < 0.47$). بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان نتیجه گرفت که باید عملکرد تحصیلی به عنوان متغیری مهم در امر تحصیل دانش آموزان مورد توجه مشاوران مدارس قرار گیرد و مشاوران باید با استفاده از مدل ارائه شده‌ی این پژوهش، برای دانش آموزانی که دچار عملکرد تحصیلی ضعیف شده‌اند، بسته درمانی، طراحی و اجرا کنند.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۸/۱۴	
تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۷	
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۷/۱۵	
تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۹/۷	
واژگان کلیدی: سازگاری فردی، سرمایه روانشناختی، عملکرد تحصیلی، مهارت حل مسئله، دانش آموزان.	

استاد: سلیمانی، زینب؛ منظری توکلی، علیرضا؛ منظری توکلی، حمداله؛ حاجی پور، نجمه. (۱۴۰۳). ارائه مدل مطلوب عملکرد تحصیلی بر اساس سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله در دانش آموزان دختر. *مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۲۱ (۵۵)، ۲۵-۱.

DOI: 10.22111/JEPS.2024.47126.5587

مقدمه

آموزش و پرورش به عنوان یک ابزار لازم و تأثیرگذار در رسیدن به آینده بهتر و در طول زندگی به عنوان عاملی که موفقیت افراد را پیش‌بینی می‌کند، می‌باشد (بیتن، داچی و ستریون^۱، ۲۰۱۳). از آنجا که هسته اصلی نظام آموزشی دانش‌آموزان محسوب می‌شوند، لازم است با حساسیت و توجه بیشتری، متغیرها و مؤلفه‌های مربوط به آنان مورد توجه قرار گیرد. برای ارزیابی نظام‌های آموزشی، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان به عنوان یک شاخص مهم مورد توجه است و تمام تلاش‌ها و کنش‌های این نظام، در واقع برای رسیدن به این موضوع است (مشتاقیان، ۱۳۹۴). یکی از حوزه‌های تحقیق و پژوهش در روان‌شناسی تربیتی، که از اهمیت بالایی برخوردار است، حوزه عملکرد تحصیلی^۲ است. در سیستم‌های آموزشی تحقیقات گسترده‌ای که نشان‌دهنده اهمیت این مفهوم می‌باشد، انجام شده است (سلواراج و بوات^۳، ۲۰۱۸). در حقیقت ملاک کارایی و اثربخشی در نظام آموزشی عملکرد تحصیلی است (هاشمی، محمدزاده و حاطفی ۱۳۹۶). وقتی سیستم آموزشی برای به دست آوردن نتیجه و خروجی مطلوب کاری را انجام دهد، عملکرد تحصیلی تعریف شده است. (رنجگر، میرهاشمی و پاشاشریفی، ۱۴۰۰). عملکرد تحصیلی بر حاصل یادگیری تأکید دارد. یعنی میزان یادگیری آموزشی فردی که از راه آزمون‌های دروس مختلف سنجیده می‌شود، بر عملکرد تحصیلی تأثیر دارد (عظیمی ۱۳۹۵). به طور خلاصه مقوله کلی عملکرد تحصیلی به یادگیری‌هایی که افراد در سطح آموزشگاه کسب می‌کنند و ارتباط مستقیم عامل‌های تفاوت‌های فردی و عامل‌های مرتبط با نظام آموزشی و مدرسه قرار دارند، مورد مطالعه قرار داد (فایه، جولی و مارگاکس^۴، ۲۰۱۷). بررسی اهدافی که دانش‌آموزان برای موقعیت‌های تحصیلی خود تدوین می‌کنند بر عملکرد تحصیلی آنها تأثیر می‌گذارد (سیفی و بازارویچ، ۱۳۹۷). در امر کسب آموزش و تحصیل، مسئله موفقیت یا

---

¹ Beaten, Duchy and Striven

² Academic Performance

³ Selvaraj and Buat

⁴ Faye, Juliee, Margaux

عدم موفقیت از مهم‌ترین مفاهیم و عامل‌ها در هر نظام آموزشی است. در زمینه هدف‌یابی در هر جامعه، عملکرد و موفقیت بالای تحصیلی، نشان‌دهنده کارایی نظام آموزشی و توجه به رفع نیازهای آموزش فرد است (فردوسی، سپاه منصور و قنبری‌نیا، ۱۴۰۱).

برای جامعه، عملکرد تحصیلی پایین مشکلات بزرگی را ایجاد کرده و می‌تواند اثرات منفی برای اجتماع و خانواده به بار آورد (رنجگر و همکاران، ۱۴۰۰). دانش‌آموزانی که در آزمون‌ها عملکرد خوبی ندارند و در آزمون‌های مدرسه نمره پایین‌تری می‌گیرند، به احتمال زیاد مجبور به تجدید پایه شده و در آزمون‌ها پیشرفت پایین‌تری و عملکرد ضعیفی دارند (دیلو و سیندر^۱، ۲۰۱۵). بنابراین در دوره‌هایی که عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بیشترین و بالاترین میزان رشد را داشته باشد، می‌توان گفت که نظام آموزشی کارآمد و موفق است (بشری، ۱۳۹۸). عامل‌های متعدد و متفاوتی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را تحت الشعاع قرار می‌دهد. در محیط آموزشی، پژوهشگران تلاش می‌کنند تا با پیدا کردن عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی فراگیران، عملکرد تحصیلی آنها را طوری تنظیم و هدایت کنند که رشد و پیشرفت در یادگیرندگان افزایش یابد (سالوین^۲، ۲۰۱۵). برخی از این عوامل موجب بهبود و ارتقاء عملکرد تحصیلی فراگیران و برخی دیگر باعث تضعیف عملکرد دانش‌آموزان می‌شوند (سیف، ۱۳۹۲). از جمله این عوامل تاثیر گذار می‌توان به سرمایه روانشناختی^۳، سازگاری فردی^۴ و مهارت حل مسأله^۵ اشاره کرد (سیف، ۱۳۹۲).

نتیجه پژوهش (گاتام و پرادهان^۶، ۲۰۱۸) نشان داد که سرمایه روانشناختی، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرده و به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا عملکرد تحصیلی خود را بهبود و

¹ Dillow and Snyder

² Salvin

³ Psychological capital

⁴ Individual compatibility

⁵ Problem solving skill

⁶ Gautam and Pradhan

ارتقاء بخشند. در سال‌های اخیر، در حوزه رفتار سازمانی، مفهومی که بسیار مورد توجه قرار گرفته، سرمایه روانشناختی است. این مفهوم از مفاهیم اساسی در حوزه روانشناسی مثبت‌گرا است. سرمایه روانشناختی یکی از منابعی است که باعث افزایش دیگر سرمایه‌ها می‌شود و در محیط مدرسه بر توانمندی‌ها و ویژگی‌های مثبت افراد تأثیر داشته است (احمدی، ۱۳۹۵). سرمایه روانشناختی از ۴ متغیر، امیدواری^۱، تاب‌آوری^۲، خوش‌بینی^۳ و خودکارآمدی تحصیلی^۴ تشکیل شده است که رویکردی منعطف با واقعیت‌های زندگی می‌باشد و هر کدام از آن‌ها دارای یک ظرفیت مثبت روانشناسی در نظر گرفته می‌شوند (محبی نورالدین، شهنی ییلاق و شریفی، ۱۳۹۳). پژوهش (ستوده اصل و همکاران، ۱۳۹۶) نشان داد که بین مؤلفه‌های سرمایه‌های روان شناختی مانند امیدواری، خودکارآمدی، تاب‌آوری، خوش‌بینی با موفقیت تحصیلی فراگیران رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. باورهای خودکارآمدی بر روی سطوح کوشش مورد احتیاج برای انجام تکالیف، بر روی تصمیم‌گیری‌های شخص در مورد این که چه تکلیفی را انجام دهد و مقاومت و پیگیری او در تکمیل آن تکلیف اثرگذار بوده است (احمدی، ۱۳۹۵). یافته‌های دیگر نشان می‌دهند که در ارتقاء عملکرد تحصیلی، خودکارآمدی به عنوان یک عامل مهم نقش اساسی داشته است (تالسما، شوز، شوارترز و نوریس^۵، ۲۰۱۸). آوی، ریچارد و ماهتره^۶ (۲۰۱۴) در تحقیق خود تحت عنوان «نقش سرمایه روان-شناختی بر نگرش‌ها، رفتار و عملکرد» نشان دادند، بین سرمایه روان‌شناختی با عملکرد رابطه معنی‌داری وجود دارد. در تحقیق دیگر، لوتانز^۷ (۲۰۰۸) نشان داد که آموزش مبتنی بر ارتقاء سطح

---

¹ Hope

² Resilience

³ optimism

⁴ Academic self-efficacy

⁵ Talsma, Schuz, Schwarzer and Norris

⁶ Avey, Reichard and Mhatre

⁷ Luthans

سرمایه روان‌شناختی هم موجب ارتقاء سطح این سازه سرمایه‌ای در افراد شده و هم در یک جریان آموزشی مربوط به آینده سبب ارتقاء سطح عملکرد افراد نیز شده است. خوش‌بینی نیز یکی دیگر از تعیین‌کننده‌های مهم سرمایه روان‌شناختی است. خوش‌بین‌ها پیامدهای مثبت برای آینده پیش‌بینی می‌کنند. از این‌رو امید دارند و امیدواری در آنان احساسی مثبت پدید می‌آورد. بنابراین از سرمایه روان‌شناختی بالاتری برخوردارند. خوش‌بینی از یک منظر، به انتظارات امید بخشی دلالت دارد که در یک موقعیت معین وجود دارد. این انتظارات که به موقعیت‌های دیگر نیز تعمیم داده می‌شود، فرد را در حالت امیدواری نگه می‌دارد.

این نوع خوش‌بینی، خوش‌بینی گرایشی نامیده می‌شود (شجاعی و سلیمانی، ۱۳۹۵). افراد خوش‌بین کسانی هستند که هنگام رو به رو شدن با مسائل و مشکلات آن‌ها را به علت‌های موقتی، ناپایدار و بیرونی نسبت می‌دهند و آن‌ها را محدود به یک موقعیت ویژه و خاص می‌دانند. برعکس، افراد بدبین مسائل و مشکلات را پایدار و ماندگار در نظر می‌گیرند و در حالی که علت را به خود نسبت می‌دهند، انتظار دارند که علت‌های به وجود آورنده این مشکلات در آینده و در موقعیت‌های دیگر زندگیشان نیز هم چنان وجود داشته باشد. سبک افراد خوش‌بینانه با سطوح بالاتری از انگیزه، پیشرفت و سلامت جسمانی همراه است و نشانه‌های افسردگی آن در سطوح پایین قرار دارد (کشاوری، صالحی و قلاتش، ۱۳۹۳). امیدواری نیز به عنوان عاملی تاثیر گذار بر سرمایه روان‌شناختی بوده و به عنوان پایداری در راه هدف و در صورت لزوم تغییر مسیر رسیدن به هدف برای دستیابی به موفقیت تعریف می‌شود. همچنین تاب‌آوری به عنوان پایداری و استواری هنگام بروز سختی‌ها و مشکلات برای حفظ و بازیابی خود، و حتی فراتر از آن، پیشرفت و ترقی هنگام مواجه شدن با مشکلات و سختی‌ها، به عنوان عامل تاثیر گذار دیگر بر سرمایه روان‌شناختی است (ضیاء و مبارکی، ۱۳۹۴).

یکی دیگر از مؤلفه‌های تاثیر گذار بر عملکرد تحصیلی، سازگاری فردی^۱ است. عبدالله، الیاس، محی الدین و اولی^۲ (۲۰۰۹) نشان دادند فراگیرانی که در برقراری سازگاری، توانمندی بیشتری دارا هستند در مقابل افرادی که در ایجاد سازگاری مشکل دارند، عملکرد تحصیلی مطلوب‌تری نشان داده‌اند. همچنین (فروزانی، ۱۳۹۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که سازگاری فردی قادر به پیش‌بینی عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان بوده است. سازگاری، فرایندی است که عوامل متعددی بر آن تأثیر دارند. همچون عوامل فردی، خانوادگی و محیطی. بنابراین نمی‌توان آن را به عنوان یک پدیده‌ی نوظهور تک عاملی دانست. صفات شخصی هر فرد در میزان سازگاری فرد با محیط در ارتباط است. به عبارتی صفات شخصی به عنوان عوامل فردی و درونی و تأثیرگذار بر سازگاری، با مشکلات روانشناختی ارتباط دارند (تمنایی فر و منصوری نیک، ۱۳۹۲). عامل دیگری که در سازگاری نوجوانان، تأثیر دارد عامل خانوادگی است. تجربه‌هایی که افراد در طی زمان در زندگی خصوصی خود کسب می‌کنند، باعث ایجاد تفاوت در خصوصیات و رفتار افراد شده و بنابراین این تفاوت‌های فردی باعث ایجاد سازگاری متفاوتی در افراد می‌شود. اگر شخص تجربه گذشته خوبی داشته باشد سازگاری آن بهتر ولی اگر تجربه خوبی نداشته باشد، سازگاری شخص پایین می‌آید (تمنایی فر و منصوری نیک، ۱۳۹۲). یکی از عوامل خطر در عدم سازگاری دانش‌آموزان، آشفتگی‌ها و بی‌ثباتی‌ها در درون خانواده است (تمنایی فر و منصوری نیک، ۱۳۹۲). محیط خانواده، مدرسه و وسایل ارتباط جمعی در فراهم ساختن امکان یادگیری، سازگاری با محیط نقش و مسئولیت مهمی بر عهده دارند. سازگار شدن با محیط مهم‌ترین منظور و علت تمام فعالیت‌های ارگانیزم است، به طوری که تمام افراد در تمام دوران زندگی خود، در هر روز و هر ساعت سرگرم آن هستند که خود

¹ Individual compatibility

² Abdullah, Elias, Mahyuddin and Uli.

دگرگون شده و دگرگون نشده را با محیط دگرگون شده و دگرگون نشده سازگار کنند. در واقع زندگی کردن چیزی جز عمل سازگاری نیست (شیدایی و پیر خائفی، ۱۳۸۹).

طبق مطالعات انجام شده، یکی دیگر از متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی، مهارت حل مسئله است. مرتون^۱ (۲۰۱۱) رابطه بین آموزش مهارت‌های حل مسئله با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار داد. نتایج حاکی از آن بود که آموزش مهارت‌های حل مسئله بر عملکرد دانش‌آموزان مؤثر بوده و خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی آنان را افزایش داده است. یکی از روش‌های سودمند برای بهبود هیجان‌های تحصیلی، آموزش مهارت‌های حل مسئله به دانش‌آموزان است. حل مسئله به موقعیت‌های مشکل‌آفرینی اشاره دارد که فرد می‌کوشد در زندگی روزمره برای حل آنها راه‌حل‌های سازش یافته ارائه دهد (قربانزاده و سرداری، ۱۳۹۸). در این تعریف حل مسئله به عنوان فعالیتی آگاهانه و قابل تلاش در نظر گرفته شده است (میرزایی و جعفری هرندی، ۱۳۹۹). آموزش مهارت‌های حل مسئله به عنوان روشی برای کاربرد استعدادها، تسلط بر مشکلات و ظرفیت‌ها در ارتباط با سبک‌های آموزشی مدرسه است (قربانزاده و سرداری ۱۳۹۸). برخی از متغیرها مانند عواطف خوب و خوش‌بینانه، امیدواری، خودکارآمدی تحصیلی، هیجانان فردی، اعتماد به نفس و احساس کنترل باتوجه به نظریه حل مسئله ممکن است در نتیجه آموزش حل مسئله بهبود یابند. بکار بردن مهارت‌های حل مسئله باعث می‌شود که فراگیران آن مسئله را تعریف و تشریح کرده و برای حل مسئله هدفمندانه پیش روند. هدف از تمرین‌های مختلف آموزشی فقط دستیابی به راه حل آن مسئله خاص نیست، بلکه هدف آن است که در اثر حل مسئله به اصول و قوانینی دست یابیم که در موقعیت‌های دیگر هم قابل استفاده باشد. مهم‌ترین دلیل عدم موفقیت برخی افراد در حل مسئله، پیروی صرف از تجربه گذشته است. تجربه گذشته در صورت بازبینی، راهگشای مفیدی خواهد بود. موفقیت در حل مسئله، خوشایند و لذت بخش است. افرادی که در حل مسئله، دانش

^۱ Merton

و تجربه لازم را دارند، نسبت به دیگران احساس عاطفی مثبت‌تری دارند. آنان از بودن با دیگران ابراز رضایت کرده و در نتیجه عملکرد بهتری در زندگی داشته‌اند (سهرابی، یوسفی و عبداللهی، ۱۳۹۵).

محققان متعددی، به بررسی رابطه یک یا دو متغیر پرداخته‌اند و در برخی از تحقیقات به نتایج متفاوتی رسیده‌اند. اما از آنجا که عملکرد تحصیلی تحت تأثیر روابط مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای متعددی بوده، لازم است در پژوهش جاری به اثرات تجمعی و تعاملی این متغیرها با هم بر روی عملکرد تحصیلی پرداخته شود. بنابراین از طریق بررسی همزمان و یکپارچه این متغیرها می‌توان کارآمدی نسبی آن‌ها را در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی برآورد کرد. بنابراین تحقیق حاضر در پاسخگویی به این سؤال بود که آیا مدل مربوط به رابطه‌ی متغیرهای سرمایه‌ی روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله با عملکرد تحصیلی از برازش مطلوبی برخوردار است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر یک تحقیق کاربردی بوده و روش پژوهش، توصیفی-همبستگی در قالب الگوسازی مدل معادلات ساختاری بود. جامعه آماری این پژوهش شامل تمام دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهر کرمان در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بودند که بنا بر آمار اداره کل آموزش و پرورش استان کرمان تعدادشان برابر ۳۸۷۵ نفر بود. حجم نمونه با توجه به تعداد افراد جامعه و بر اساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد شده است. با در نظر گرفتن احتمال ریزش و غیرقابل استفاده بودن برخی پرسشنامه‌ها، ۴۰۰ دانش‌آموز به عنوان نمونه مورد نظر، تعیین شد که پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص تعداد ۳۸۴ دانش‌آموز در تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفتند. برای انتخاب نمونه از جامعه مذکور از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای دو مرحله‌ای استفاده گردید. به این صورت که محقق با مراجعه به اداره کل آموزش و پرورش و دریافت مجوز به نواحی یک و دو آموزش و پرورش شهر کرمان رجوع کرد. سپس با گرفتن لیست مدارس دخترانه متوسطه دوم و

تعداد دانش‌آموزان هر یک از مدارس به صورت مشخص و به طور مساوی دبیرستان‌های دخترانه دو ناحیه انتخاب شدند. در مرحله بعد با مراجعه به مدارس منتخب، به طور تصادفی پرسشنامه‌ها به دانش‌آموزان داده و از آن‌ها خواسته شد به چهار پرسشنامه عملکرد تحصیلی، سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسأله پاسخ دهند.

پرسشنامه سرمایه روانشناختی: برای بررسی متغیر سرمایه روان شناختی از پرسشنامه ۲۴ سؤالی ساخته شده توسط لوتانز (۲۰۰۷) استفاده شده است. این پرسشنامه از چهار سازه تشکیل شده است. شماره سوالات خودکارآمدی در پرسشنامه ۱ تا ۶، امیدواری ۷ تا ۱۲، تاب آوری ۱۳ تا ۱۸ و خوش‌بینی ۱۹ تا ۲۴ بوده و نیز طیف ارزش‌گذاری و مقیاس پاسخگویی آن شش درجه‌ای (کاملاً مخالفم ۱ تا کاملاً موافقم ۶) بوده است. برای محاسبه نمره سرمایه روانشناختی ابتدا نمره هر خرده مقیاس محاسبه شده است و از جمع نمرات خرده مقیاس‌ها نمره سرمایه روانشناختی حاصل گردید. بهادری خسروشاهی و همکاران (۱۳۹۱) با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی، چهار عاملی بودن این پرسشنامه را مستند ساخته و نشان دادند که ضرایب پایایی خودکارآمدی، خوش‌بینی، امیدواری و تاب‌آوری به ترتیب برابر با ۰/۸۷، ۰/۷۲، ۰/۶۷ و ۰/۶ است. لوتانز (۲۰۰۷) با استفاده از تحلیل عاملی و معادلات ساختاری، روایی این مدل را گزارش کرده (آلفای کرونباخ بالای ۰/۷۰) که روایی عاملی آزمون مورد تایید قرار گرفته است.

پرسشنامه حل مسئله: پرسشنامه حل مسئله برای ارزیابی ادراک دانش‌آموزان از رفتارهای حل مسئله توسط هپنر و پترسن (۱۹۸۲) ساخته شده است که ۳۵ بعد دارد و برای اندازه‌گیری چگونگی واکنش افراد به مسائل روزانه شان طراحی شده است. پرسشنامه حل مسئله از ۳ زیرمقیاس تشکیل شده است: اعتماد به حل مسائل PSC با ۱۱ عبارت، سبک گرایش - اجتناب AA با ۱۶ عبارت و کنترل شخصی PC با ۵ عبارت. اعتماد به حل مسائل (PSC) با ۱۱ عبارت اول؛ سؤال ۸ و ۱۰ معکوس - سبک گرایش - اجتناب (AA) از سؤال ۱۲ تا سؤال ۲۷؛ سؤال ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۸، ۱۹، ۲۱،

۲۴، ۲۶ معکوس می‌باشند. -کنترل شخصی (PC) از سؤال ۲۸ تا ۳۲؛ همه سؤالات معکوس می‌باشند. پایایی این پرسشنامه در فاصله دوبار اجرا بین ۸۳٪ تا ۸۹٪ گزارش شده است (راستگو و همکاران، ۱۳۸۹). همچنین روایی آزمون به وسیله طراحان آزمون، با آلفای کرونباخ ۰.۸۵، در حد قابل قبول گزارش شده است (هپنز و پترسن، ۱۹۸۲؛ به نقل از محزون زاده بوشهری، ۱۳۹۴).

سازگاری فردی: کالیفرنیا CPI توسط کلارک^۱ و همکاران در سال ۱۹۵۳ این آزمون را به منظور سنجش سازش‌های مختلف زندگی تهیه کرده‌اند، که ۹۰ سؤال دو گزینه‌ای بله یا خیر دارد. این پرسشنامه در پژوهش بهمنی (۱۳۹۴) اعتباریابی شده است. این پرسش نامه دارای روایی، پایایی و نمره گذاری است.

پرسشنامه عملکرد تحصیلی: این پرسشنامه برگرفته از پژوهش انجام شده توسط فام و تیلور (۱۹۹۹) در خصوص عملکرد تحصیلی است که در جامعه ایرانی روایی و پایایی آن بررسی شده (فام و تیلور، ۱۹۹۹، به نقل از درتاج، ۱۳۸۳). پرسشنامه عملکرد تحصیلی ۴۸ سؤال دارد و از ۵ عامل تشکیل شده است: عامل خودکارآمدی، تأثیرات هیجانی، برنامه ریزی، فقدان کنترل پیامد و انگیزش. به هر یک از این عامل‌ها نمره‌ای تعلق می‌گیرد که به ترتیب ۵، ۴، ۳، ۲، ۱ می‌باشد. اگر آزمودنی نمره‌ی پایین‌تر از ۱۲۰ بگیرد یعنی عملکرد تحصیلی آن پایین و ضعیف است؛ نمره بالاتر از ۱۷۵ کسب کند عملکرد تحصیلی بالا و اگر نمره‌ی بین ۱۷۴-۱۲۱ کسب کند یعنی عملکرد تحصیلی وی متوسط می‌باشد.

یافته‌ها

در این تحقیق، داده‌های به دست آمده در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. در بخش آمار استنباطی برای بررسی فرضیه‌های پژوهش ابتدا با استفاده از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف به بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها پرداخته شد و سپس از روش معادلات

^۱- Clark et al.

ساختاری شامل تحلیل عاملی تأییدی و آزمون مدل اندازه‌گیری با استفاده از نرم‌افزار **AMOS 24** به بررسی فرضیات پژوهشی پرداخته شد. همچنین جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع دوم متوسطه شهر کرمان با تعداد ۳۸۷۵ نفر بوده و حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد شد. پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص، تعداد ۳۸۴ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای دو مرحله‌ای انتخاب شد. جدول ۱ نشان‌دهنده میانگین و انحراف استاندارد مولفه‌های مربوط به هر یک از متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی می‌باشد.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی وضعیت متغیرهای پژوهش

متغیر	مولفه	میانگین	انحراف استاندارد
سرمایه روانشناختی	خودکارآمدی	۳/۴۸۳	۱/۰۱۷
	امیدواری	۳/۳۱۰	۰/۹۷۹
	تاب‌آوری	۳/۱۱۵	۰/۸۷۲
	خوشبینی	۳/۲۴۶	۰/۸۴۱
سازگاری فردی	بخش A	۰/۵۸۰	۰/۱۱۹
	بخش B	۰/۵۶۳	۰/۱۲۶
	بخش C	۰/۵۴۲	۰/۱۱۹
	بخش D	۰/۵۳۸	۰/۱۲۶
	بخش E	۰/۵۴۳	۰/۲۰۲
	بخش F	۰/۵۱۰	۰/۱۸۵
مهارت حل مسئله	اعتماد به حل مسئله	۳/۴۴۱	۰/۴۷۸
	سبک‌گرایش-اجتناب	۳/۲۱۳	۰/۳۰۸
	کنترل شخصی	۳/۰۹۶	۰/۵۷۰

انحراف استاندارد	میانگین		
۰/۵۳۶	۳/۲۱۰	خودکارآمدی	عملکرد تحصیلی
۱/۰۱۱	۳/۱۴۶	تاثیرات هیجانی	
۰/۵۳۲	۳/۱۴۷	برنامه ریزی	
۰/۶۷۶	۲/۹۵۳	فقدان کنترل	
۰/۴۹۶	۳/۱۲۷	انگیزش	

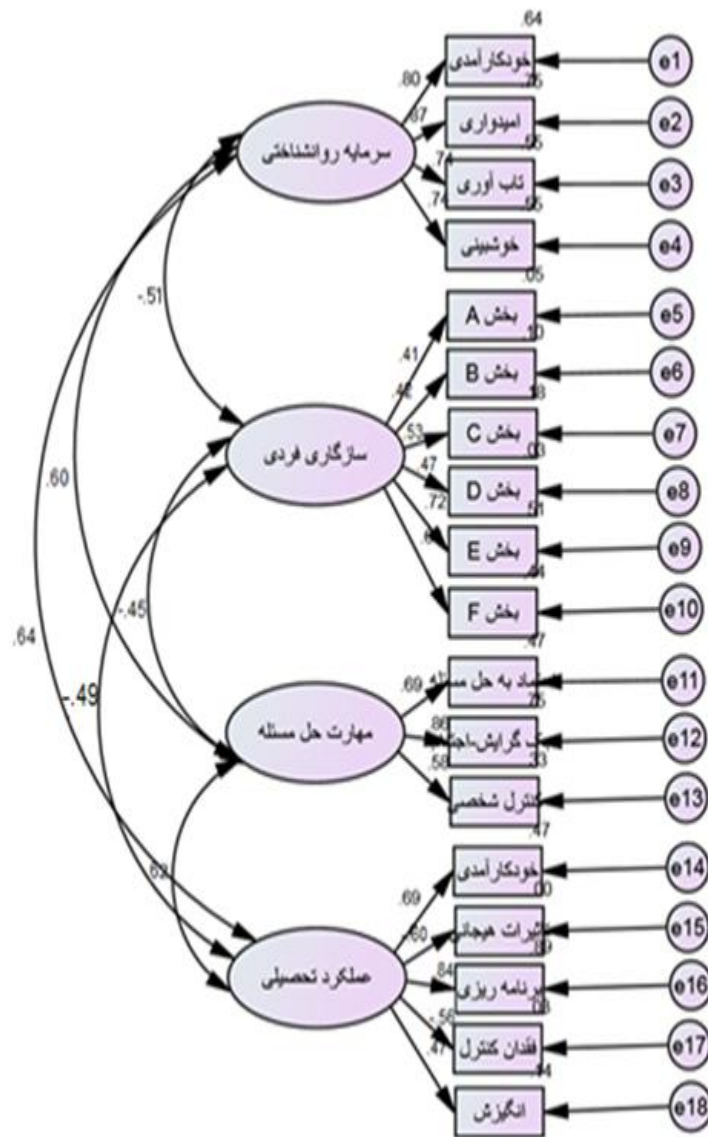
پیش از انجام سایر تحلیل‌ها، با بررسی وضعیت نرمالیتت متغیرهای پژوهش در نرم افزار SPSS20 می‌توان از نرمال بودن یا نبودن متغیرهای پژوهش اطمینان حاصل کرد. اگر کجی و کشیدگی بزرگتر از ± 2 باشد، می‌توان از تحلیل‌های ناپارامتری استفاده نمود (تاباچنیک و فیدل، ۲۰۰۷).

جدول ۲. نتیجه آزمون نرمالیتت توزیع متغیرهای پژوهش و مؤلفه‌های آنها

کشیدگی	کجی	مؤلفه	متغیر
۰/۳۵۶	-۰/۷۹۲	خودکارآمدی	سرمایه روانشناختی
۰/۰۰۲	-۰/۴۷۶	امیدواری	
۰/۳۸۷	-۰/۲۷۰	تاب آوری	
۰/۹۱۹	-۰/۶۹۸	خوشبینی	
۰/۵۰۳	-۰/۵۶۶	«سرمایه روانشناختی»	
-۰/۱۲۸	۰/۰۵۱	بخش A	سازگاری فردی
۰/۱۲۵	-۰/۳۳۵	بخش B	
۱/۵۵۲	-۰/۲۴۳	بخش C	
۰/۶۶۱	-۰/۲۳۴	بخش D	
-۰/۲۶۵	-۰/۱۹۰	بخش E	
-۰/۳۴۱	-۰/۰۹۶	بخش F	
۰/۴۰۳	-۰/۰۹۵	«سازگاری فردی»	

-۰/۳۸۳	۰/۶۱۷	اعتماد به حل مسئله	مهارت مسئله رک
-۱/۰۵۲	۰/۲۵۶	سبک گرایش-اجتناب	
۰/۳۵۷	۰/۲۹۳	کنترل شخصی	
-۰/۹۲۳	۰/۴۷۴	«مهارت حل مسئله»	
۱/۵۵۴	۰/۵۱۴	خودکارآمدی	عملکرد تحصیلی
-۱/۰۲۴	-۰/۱۲۵	تأثیرات هیجانی	
۰/۲۸۱	-۰/۰۲۸	برنامه ریزی	
۰/۴۱۷	۰/۵۴۵	فقدان کنترل	
۰/۴۰۳	۰/۳۱۹	انگیزش	
۰/۹۲۵	۰/۳۴۸	«عملکرد تحصیلی»	

با توجه به نتایج جدول (۲)، مقادیر کجی و کشیدگی آزمودنی‌های مورد مطالعه در چهار متغیر اصلی (سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی، مهارت حل مسئله و عملکرد تحصیلی) و مؤلفه‌های آنها، کوچکتر از ± 2 می‌باشند، لذا توزیع این داده‌ها نرمال بوده و نشان‌دهنده‌ی مطلوب بودن وضعیت متغیرها برای انجام تحلیل‌های پارامتری و استفاده از معادلات ساختاری است، لذا استفاده از روش معادلات ساختاری مجاز می‌باشد.

شکل ۱. مدل اندازه گیری متغیرهای پژوهش

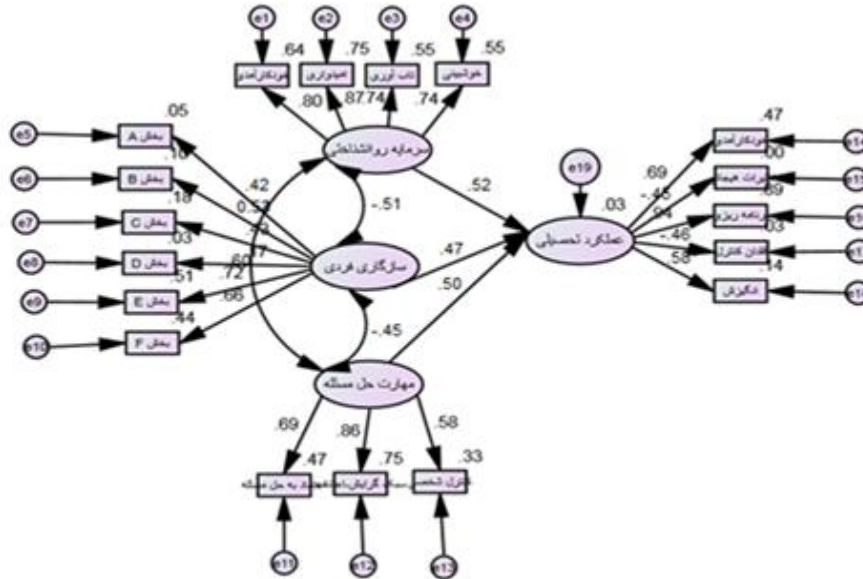
در مدل اندازه‌گیری همه متغیرها و زیرمقیاس‌های پژوهش در قالب یک مدل رسم می‌شوند و به صورت دویه دو با هم مرتبط می‌شوند. ارتباط بین متغیرها دو به دو با هم بررسی می‌شود اگر همبستگی بین متغیرها $0/9$ یا بیشتر باشند، باید با یکدیگر ادغام شده یا این‌که متغیری که دارای واریانس بیشتری است در مدل باقی می‌ماند. متغیرهایی که ارتباط همبستگی $0/9$ یا بیشتر دارند یعنی اینکه یک مفهوم خیلی نزدیک به هم را می‌سنجند. همانطور که در شکل (۱) مشاهده می‌شود، همبستگی میان متغیرها بالاتر از $0/9$ نیست. بنابراین نیاز به ادغام یا حذف آن‌ها نمی‌باشد. از طرفی نتایج حاکی از آن است که همه بارهای عاملی بزرگتر از $0/40$ می‌باشد که حاکی از آن است تمامی مولفه‌ها و زیرمقیاس‌ها از روایی عاملی مناسبی برخوردار می‌باشند.

جدول ۳. شاخص‌های نیکویی برازش مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش

شاخص‌های برازندگی الگو	CMIN	DF	CMIN/DF	NPAR	P	GFI	AGFI	IFI	TLI	CFI	NEI	RMSEA
الگوی برازش شده	۳۵۲/۱۰۶	۱۲۹	۲/۸۳۰	۴۲	۰.۰۰۰	۰/۹۷۵	۰/۹۳۵	۰/۹۲۱	۰/۹۸۵	۰/۹۱۹	۰/۹۶۷	۰/۰۷۱
مقادیر مطلوب	= df	-	< ۳	-	۰.۰۵ <	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	> ۰/۹۰	۰.۰۸ <

باتوجه به جدول (۳) و مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش، می‌توان نتیجه گرفت که تمامی شاخص‌ها مورد قبول هستند که حاکی از برازش مناسب مدل اندازه‌گیری مؤلفه‌های پژوهش می‌باشد. جهت آزمون روابط متغیرهای پیش‌بین و ملاک پس از بررسی و تأیید مدل اندازه‌گیری، مدل پژوهش ترسیم و روابط بین متغیرهای سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله با متغیر عملکرد تحصیلی با استفاده از تکنیک بوت استرپ در نرم‌افزار AMOS²⁴ مورد بررسی قرار

می‌گیرد. در این مورد ابتدا از شاخص‌های برازش اطمینان حاصل کرده و سپس به بررسی روابط مفروض بین متغیرهای پنهان پرداخته شد.

شکل ۲. مدل ساختاری جهت آزمون روابط متغیرهای اصلی

در شکل (۲) روابط متغیرهای پیش‌بین و ملاک نشان داده شده است. اعداد ذکر شده بر روی روابط بین متغیرها ضرایب رگرسیونی می‌باشند که بیانگر رابطه متغیر پیش‌بین بر ملاک می‌باشد. همچنین در ادامه به بررسی شاخص‌های برازش مدل ساختاری پرداخته خواهد شد. جدول ۴. شاخص‌های نیکویی برازش مدل ساختاری متغیرهای پژوهش

شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	شاخص‌های برازندگی الگو	
RMSEA	NFI	CFI	TLI	IFI	AGFI	GFI	P	NPAR	CMIN/DF	DF	CMIN

۰/۰۷۱	۰/۹۶۷	۰/۹۱۹	۰/۹۸۵	۰/۹۲۱	۰/۹۳۵	۰/۹۷۵	۰/۰۰۰	۴۲	۲/۷۳۰	۱۲۹	۳۵۲/۱۰۶	الگوی برازش شده
۰/۰۸	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۹۰	۰/۰۵	—	< ۳	—	= df	مقادیر مطلوب
<							<					

نتایج بدست آمده از آزمون مدل فوق نشان می‌دهد که رابطه مستقیم متغیر سرمایه روانشناختی بر عملکرد تحصیلی ($\beta = ۰/۵۲, t = ۲/۰۸۷, P < ۰/۰۵$) مثبت و معنادار است، همچنین رابطه مستقیم متغیر سازگاری فردی بر عملکرد تحصیلی ($\beta = ۰/۴۷, t = ۲/۱۲۲, P < ۰/۰۵$) مثبت و معنادار است و رابطه مستقیم متغیر مهارت حل مسئله بر عملکرد تحصیلی ($t = ۲/۶۱۳, P < ۰/۰۵$) نیز مثبت و معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر طراحی مدل مطلوب عملکرد تحصیلی بر مبنای سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله در دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوره دوم دخترانه شهر کرمان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود. فرضیه کلی پژوهش حاضر عبارت است از اینکه مدل مطلوب عملکرد تحصیلی بر مبنای سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه از برازش مطلوبی برخوردار است. فرضیه‌های فرعی پژوهش وجود رابطه معنا دار بین هر یک از متغیرهای مستقل فوق‌الذکر با متغیر وابسته (عملکرد تحصیلی) است. باتوجه به نتایج به دست آمده و مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش، می‌توان نتیجه گرفت که تمامی شاخص‌ها مورد قبول هستند که نشان می‌دهد مدل از برازش مناسبی برخوردار است. نتایج بدست آمده از آزمون مدل فوق نشان می‌دهد که رابطه مستقیم متغیر سرمایه روانشناختی بر عملکرد تحصیلی

مثبت و معنادار است. این نتیجه همسو با نتایج تحقیق گوتام و پرادان^۱ (۲۰۱۸)، ستوده اصل و کاهویی (۱۳۹۶) و اوی و همکاران (۲۰۱۴) بود. گوتام و پرادان (۲۰۱۸) به این نتیجه رسیدند که سرمایه روانشناختی می‌تواند عملکرد تحصیلی را ارتقا بخشد و موفقیت تحصیلی را پیش‌بینی کند. پژوهش ستوده اصل و همکاران ۱۳۹۶ نشان داد که بین مؤلفه‌های سرمایه‌های روان شناختی با عملکرد تحصیلی فراگیران رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

اوی و همکاران (۲۰۱۴) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که، بین سرمایه روان‌شناختی با عملکرد رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین لوتانز (۲۰۰۸) نشان داد که آموزش مبتنی بر ارتقاء سطح سرمایه روان‌شناختی هم موجب ارتقاء سطح این سازه سرمایه‌ای در افراد می‌شود و هم در یک جریان آموزشی مربوط آینده سبب ارتقاء سطح عملکرد افراد نیز می‌شود. از جمله متغیرهای تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی، سرمایه روان‌شناختی است. با داشتن سرمایه روان‌شناختی بالا نگرش مثبت به محیط و مدرسه پیدا می‌کند. سرمایه روان‌شناختی در دانش‌آموزان، می‌تواند پیشرفت تحصیلی آنها را تبیین نماید به این صورت که آنان را به فعالیت وارد کند که به دنبال پاسخ به این سؤال باشند که چه کسی هستند تا از این طریق به خودآگاهی برسند چرا که این خودآگاهی زیربنای رسیدن به هدفها و موفقیت‌ها است و آنان را برای ورود به صحنه عمل آماده می‌کند. سرمایه روان‌شناختی به زندگی فراگیران از طریق یک فرایند ارزشی و در تعامل معنا می‌بخشد و به آنها این توانایی را می‌بخشد که در موقعیت‌های تنش‌زا چگونه عمل کنند و تلاششان تدوام داشته باشد. در دانش‌آموزان مقاومت و سرسختی آنان را در تحقق اهداف تضمین می‌کند. همچنین نتایج نشان داد رابطه مستقیم متغیر سازگاری فردی بر عملکرد تحصیلی مثبت و معنادار است. این نتیجه با نتایج تحقیق (عبدالله و همکاران، ۲۰۰۹) و همسو می‌باشد. (عبدالله و همکاران، ۲۰۰۹) نشان دادند دانش‌آموزانی که سازگارترند عملکرد بهتری دارند و برعکس دانش‌آموزانی که سازگاری کمی دارند عملکرد تحصیلی

---

¹ Gautam and Pradhan

کمتری را نشان می‌دهند. دانش‌آموزانی که با خانواده و اجتماع در ارتباط هستند یا به عبارتی با همسن و سالان خود در مراد می‌باشند. این افراد سازگاری را به خوبی فرا می‌گیرند و می‌تواند ارتباط سالمی برقرار کنند. آنها علاقه زیادی به تحصیل دارند و این امر باعث می‌شود توانایی‌ها و محدودیت‌های خود را به شیوه صحیح‌تری ارزیابی، درک و پذیرش کنند. دانش‌آموزانی که در اجتماع رفتارهای مطلوب نشان می‌دهند، مفهوم مثبتی از خود دارند و به راحتی می‌توانند با شرایط استرس‌زا منطبق شوند. دانش‌آموزانی که دارای سازگاری فردی مؤثر هستند، در زمینه تحصیل به گونه‌ای سازگارتر عمل می‌کنند و ارتباطات را به عنوان یکی از وسایل در حل مشکلات دانسته و به شیوه مؤثر ارتباط برقرار می‌کنند. به عبارت بهتر دانش‌آموزان سازگار، انتخاب درستی از اهداف برای زندگی‌شان دارند و همچنین دارای ویژگی‌هایی از جمله انتظارات واقع بینانه از خود را دارا می‌باشند؛ با توجه به این ویژگی‌ها، اهداف تحصیلی واقع بینانه و مناسبی برای خود در نظر می‌گیرند. رابطه مستقیم متغیر مهارت حل مسئله بر عملکرد تحصیلی نیز مثبت و معنادار است. یافته‌های مرتون در سال ۲۰۱۱، نشان داد که آموزش مهارت‌های حل مسئله بر رفتار دانش‌آموزان تأثیر دارد و خودکارآمدی و عملکرد تحصیلی آنان را افزایش می‌دهد. آموزش مهارت‌های حل مسئله به عنوان روشی برای کاربرد استعدادها، تسلط بر مسائل و پتانسیل‌ها در هماهنگی با سبک‌های آموزشی مدرسه است. در آموزش مهارت‌های حل مسئله دانش‌آموزان براساس فعالیت‌های مفید گذشته، حال و آینده، برای تلاش مشارکتی و تصمیم‌گیری تشویق می‌شوند. به طور کلی با توجه به گروه هدف ما، و با ایجاد شرایط مناسب برای دانش‌آموزان جهت انعطاف‌پذیری بیشتر شناختی آنان، عملکرد تحصیلی را ارتقاء بخشید. نتایج این پژوهش را می‌توان در برنامه‌ریزی برای آموزش و پرورش به کار گرفت. در فرآیند آموزش، محصولی در حال تولید است و هدف و وسیله آموزشی به هم پیوسته‌اند. بنابراین باید مراقب بود تا ابزار شخصی با هدف‌های اجتماعی ارزشمند ارتباط معناداری داشته باشد.

طولانی بودن زمان تکمیل پرسشنامه‌ها، ابزار جمع‌آوری داده‌ها، افت آزمودنی‌ها از محدودیت‌های پژوهش حاضر بود. پرسشنامه اغلب نمی‌تواند جنبه‌هایی از اطلاعات را که روش‌هایی چون مصاحبه و مشاهده به دست می‌دهند، نشان دهد. پیشنهاد می‌شود با روش‌های مصاحبه و مشاهده و پرسشنامه در صورت امکان از حجم نمونه‌ی وسیع‌تری استفاده شود و همچنین پیشنهاد می‌گردد که چنین تحقیقی در مقاطع تحصیلی مختلف (ابتدایی و دبیرستان دوره اول و رشته‌های تحصیلی دیگر (فنی حرفه‌ای و کاردانش و ...) در شهرهای دیگر انجام شود و همچنین بر روی دانش‌آموزان دختر و پسر اجرا و تفاوت جنسیتی بررسی شود. در نهایت پیشنهاد می‌شود به منظور ارائه راهکارهایی به معلمان، مدیران مدارس و برنامه‌ریزان جهت ارتقاء عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، به سازه سرمایه روانشناختی، سازگاری فردی و مهارت حل مسئله توجه ویژه‌ای مبذول گردد.

تعارض منافع

پژوهش حاضر تعارض منافی ندارد.

منابع

- احمدی، حسین. (۱۳۹۵). بررسی رابطه سرمایه روانشناختی و تعهد سازمانی با توجه به متغیر امنیت روانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- بشری، محمد. (۱۳۹۸). نقش کاربرد شبکه‌های مجازی اجتماعی در تبیین رضایت از زندگی و عملکرد تحصیلی از طریق خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان دانشگاه پیام نور مرکز شادگان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان خوزستان، مرکز پیام نور اهواز.
- تمنایی‌فر، محمدرضا و منصوره نیک، اعظم. (۱۳۹۲). پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی براساس مؤلفه‌های سازگاری در دانش‌آموزان. نشریه علوم رفتاری، ۵(۱۵)، ۲۵-۳۹.

در تاج، فریبرز. (۱۳۸۳). بررسی تأثیر شبیه سازی ذهنی فرایندی و فرآورده‌ای بر بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان، ساخت و اعتباریابی آزمون عملکرد تحصیلی. رساله دکتری، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی.

رنجگر، بایرامعلی و میرهاشمی، مالک و پاشاشریفی، حسن. (۱۴۰۰). فراتحلیل تأثیر عوامل فردی، آموزشی و خانوادگی در عملکرد و افت تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی. نشریه علمی پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۵(۵۴)، ۳۲-۸.

ستوده اصل، نعمت و کاهویی، مهدی. (۱۳۹۶). سرمایه‌های اجتماعی و روان‌شناختی و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان. ویژه نامه عوامل اجتماعی مؤثر بر سلامت، ۲۰(۷۰)، ۲۵۶-۲۶۲.

سیف، علی اکبر. (۱۳۹۰). روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش. تهران: نشر دوران.

سیفی، م. و بازارویچ قادراف، ق. (۱۳۹۷). رابطه بین اهداف پیشرفت و عملکرد تحصیلی: بررسی نقش میانجی‌گری خودکارآمدی تحصیلی. نشریه پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۲ (ویژه-نامه)، ۱۲۶۱-۱۲۲۷.

سهرابی، فاتح. یوسفی، فایق. عبدالهی، نرمین. (۱۳۹۵). بررسی سلامت عمومی، ذهن آگاهی، نگرش مذهبی و ارتباط متقابل آن‌ها در دانشجویان دانشگاه کردستان. روانشناسی و روانپزشکی شناخت. ۶، ۲۴-۳۳.

شجاعی، احمد و سلیمانی. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر آموزش هوش معنوی بر بهزیستی روان‌شناختی و مؤلفه‌های آن در دانش‌آموزان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی «ره» شهرستان اردبیل. روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه، ۴(۱)، ۱۰۴-۱۲۱.

شیدایی، رعنا و پیرخائفی. مقایسه گرایش به اعتیاد و سازگاری در دانش‌آموزان دختر و پسر. فصلنامه علمی اعتیادپژوهی ۴.۱۴ (۱۳۸۹)، ۵۳-۶۲.

عظیمی، سیدمحمدحسن. (۱۳۹۵). مقایسه عملکرد تحصیلی، شادمانی و مسئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان پسر مدارس متوسطه روزانه و شبانه روزی شهر مرودشت. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.

فردوسی، سیده زهرا و سپاه منصور و قنبری پناه، افسانه. (۱۴۰۱). رابطه باورهای هوشی و انعطاف‌پذیری شناختی با عملکرد تحصیلی: بررسی نقش واسطه‌ای حمایت اجتماعی ادراک شده و ادراک خویشتن در دانش‌آموزان. نشریه علمی پژوهش در نظام‌های آموزشی. ۱۶(۵۶)، ۹۰-۷۶.

قربانزاده، پویا و سرداری، باقر. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش مهارت‌های حل مسئله بر هیجان‌های تحصیلی مثبت و منفی دانش‌آموزان پایه ششم. پویش در آموزش علوم تربیتی و مشاوره، ۱۱، ۱۴۴-۱۲۵.

کشاوری، نسرين و صالحی، مسلم و قلتاش، عباس. (۱۳۹۴). رابطه جهت‌گیری زندگی با رفتار شهروندی سازمانی و عملکرد شغلی دبیران زن. نشریه: زن و جامعه (جامعه‌شناسی زنان)، شماره ۴، ۱-۱۷.

مبارکی، ضیاء و سخدری، کمال و شاه‌بوداغان. (۱۳۹۷). مرور نظام مند مبانی نظری مدل‌های تجارت اجتماعی. چشم انداز مدیریت بازرگانی، ۶۹(۱۷)، ۹۵-۱۱۵.

محبی نورالدین‌وند، محمدحسین و شهنی بیلاق، منیجه و پاشاشریفی، حسن. (۱۳۹۳). رابطه سرمایه روانشناختی با هدف‌های پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانشجویان سال اول. فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۱(۴۰)، ۷۹-۶۱.

میرزائی، الهه و جعفری هرندی، رضا. (۱۳۹۹). پیش‌بینی عملکرد تحصیلی بر اساس مؤلفه‌های سرمایه روانشناختی و سخت‌رویی روانشناختی. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، (۳۹)، ۱۴۴-۱۲۳.

مشتاقیان، معصومه. (۱۳۹۴). مقایسه عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان: مدارس شبانه‌روزی با مدارای روزانه. انتشارات علمی یسنا.

هاشمی، رؤیا و محمدزاده، جهان‌شاه و حاطفی، مسعود. (۱۳۹۶). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی با خشم در دانش‌آموزان دختر: نقش میانجی خودکنترلی. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ایلام*.

References

- Abdullah, M.C., Elias, H., Mahyuddin, R., & Uli, J. (2009). Adjustment amongst first students in a Malaysian university. *European Journal of Social Sciences*, 8(3):496-505
- Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., & Mhatre, K. H. (2014). *Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance*. *Human Resource Development Quarterly*, 22(2), 127-152.
- Ahmadi, H. (2015). *Examining the relationship between psychological capital and organizational commitment according to the variable of psychological security*. Master's thesis, Tarbiat Modares University.
- Azimi. M.H. (2015). Comparison of academic performance, happiness and responsibility in male students of day and boarding secondary schools in Marovdasht city. *Islamic Azad University, Maroodasht Branch, Faculty of Educational Sciences and Psychology*.
- Baeten, M. Dochy, F. & Struyven, K. (2013). The effects of different learning environments on students' motivation for learning and their achievement. *British Journal of Educational Psychology*, 83(3), 484-501.
- Bushra, M. (2018). The role of the use of virtual social networks in explaining life satisfaction and academic performance through the academic self-efficacy

- of Payam Noor University, Shadegan Center. Master's thesis, *Payam Noor University of Khuzestan Province, Ahvaz Payam Noor Center*.
- Dartaj, F. (2004). Investigating the effect of process and product mental simulation on improving the academic performance of students, creating and validating the academic performance test. *Doctoral dissertation, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Allameh Tabatabai University*.
- Dillow, S. A. & Snyder, T. D. (2015). *Digest of Education Statistics 2013*. NCES 2015-011. National Center for Education Statistics. Washington, DC
- Ferdowsi, Z. Sepah, M. Ghanbari Panah, A. (2022). The relationship between intelligence beliefs and cognitive flexibility with academic performance: Investigating the mediating role of perceived social support and self-perception in students. *Scientific journal of research in educational systems*. 16(56), 90-76.
- Faye, D. Juliee, c. Margaux, B. (2017). French validation of the Maslach Burnout Inventory-Student Survey (MBI-SS). *National Library of Medicine*, 23(6):1247-1251.
- Gautam, P., & Pradhan, M. (2018). Psychological capital as moderator of stress and achievement. *Indian Journal of Positive Psychology*, 9(1): 22-28.
- Ghorbanzadeh, P. Sardari, B. (2018). The effectiveness of teaching problem solving skills on positive and negative academic emotions of sixth grade students. *Research in educational science education and counseling*, 11, 144-125.
- Hashemi, R. Mohammadzadeh, J. Hatfi, M. (2016). *Investigating the relationship between attachment styles and anger in female students: the mediating role of self-control*. Scientific Research Journal of Ilam University of Medical Sciences.
- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J.(2008). *Psychological capital: developing the human competitive edge*. Oxford University press.
- Morton, J. A. (2011). A study to determine the influence of teaching problem solving tools to educationally at-risk high school students. Dissertation Abstracts International Section. A: *Humanities and social sciences*. 66(4-A), 1266.
- Mohebi Nuruddin Vand, M.H. Shahni Yilaq, M. Pashashreifi, H. (2013). The relationship between psychological capital and the goals of progress and

- academic performance of first-year students. *Research Quarterly in Curriculum Planning*, 11(40), 61-79.
- Mirzaei, E. Jafari Harandi, R. (2019). Predicting academic performance based on the components of psychological capital and psychological toughness. *Journal of Educational Psychology Studies*, (39), 123-144.
- Mushtaqian, M. (2014). *Comparison of students' academic performance: boarding schools with day courses*. Yesna Scientific Publications.
- Ranjgar, Bayram A. Mirhashmi, M. Pashashreifi, H. (2021). Meta-analysis of the effect of individual, school and family factors on performance and academic failure of high school students. *Scientific Journal of Research in Educational Systems*, 15(54), 8-32.
- Slavin, R. E. (2015). *Educational psychology: Theory and practice*.
- Selvaraj, P.R. & Buat, C.S. (2018). Predicting the mental health of college students with psychological capital. *Journal of Mental Health*, 27(3): 279-287.
- Sotoudeh Asl, N. Kahoui, M. (2016). Social and psychological capital and its relationship with students' academic progress. *Special Issue of Social Factors Affecting Health*, 20(70), 256-262.
- Tamnaifar, M. R. Nik Mansouri, A. (2012). Predicting academic progress based on the components of adaptation in students. *Journal of Behavioral Sciences*, 5(15), 25-39.
- Talsma, K., Schüz, B., Schwarzer, R., & Norris, K. (2018). I believe, therefore I achieve (and vice versa): A meta-analytic cross-lagged panel analysis of self-efficacy and academic performance. *Learning and Individual Differences*, 61, 136-150.